

กลยุทธ์การบริหารวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน

Academic Administration Strategies of Basic Education Institutions to Promote Sustainable Development

ยุพา เวียงกมล อัดโดดดร และพฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน และ ๒) เพื่อศึกษากลยุทธ์การบริหารวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงบรรยาย กลุ่มตัวอย่างคือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน ๓๙๖ โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนละ ๑ คน และรองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการ โรงเรียนละ ๑ คน ยกเว้นโรงเรียนขนาดเล็ก และครูตัวแทนหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวนโรงเรียนละ ๒ คน รวมทั้งสิ้น ๑,๒๔๖ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง และแบบตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยสถิติบรรยายได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบค่า “ที” ที่ระดับนัยสำคัญ .๐๑ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และการใช้เทคนิคในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า ๑) การบริหารวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนมีค่าเฉลี่ยของสภาพสภาพที่พึงประสงค์สูงกว่าสภาพปัจจุบันในทุกด้านและทุกประเด็น ๒) กลยุทธ์การบริหารวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนควรประกอบด้วย ๔ กลยุทธ์หลัก คือ ๑) กลยุทธ์พลิกโฉมการวิจัยเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ๒) กลยุทธ์วัดผลประเมินผลการพัฒนาที่ยั่งยืน ๓) กลยุทธ์ปรับการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และ ๔) กลยุทธ์เปลี่ยนกระบวนทัศน์หลักสูตรเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the current and desirable state of academic administration strategies of basic education institutions to promote sustainable development; and 2) to study the strategies of academic administration of basic education institutions to promote sustainable development. This research used the descriptive research method. The population consisted of 1,286 people from the school of basic education institutions. Respondents included the administrators, the associate school administrators for academic affairs and heads of learning. The research instruments consisted of questionnaires, structured interviews, and investigation forms on strategy appropriateness. Quantitative data were analyzed by means of descriptive statistics to acquire frequency, percentage, mean and standard deviation. A t-test was employed to determine the significant differences at the .01 level. Qualitative data were analyzed by contents analysis and a modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) technique to prioritize the needs.

The findings were as follows: 1) The academic administration strategies of basic education institutions to promote sustainable development showed that the average of the current and desirable state were higher than as a whole and each issue separately. 2) The academic administration strategies of basic education institutions to promote sustainable development consisted of 4 strategies : (1) shifting the paradigm of strategic research for sustainable development (2) measurement and evaluation strategies for sustainable development (3) improvement of instruction strategies for sustainable development and (4) shifting the paradigm of curriculum strategies for sustainable development.

ความนำ

การเปลี่ยนแปลงและปัญหาที่เกิดจากความไม่ยั่งยืนของการพัฒนาส่งผลให้ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย ต่างหันมาพัฒนาตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน และเป็นที่ยอมรับกันว่าการศึกษากลายเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังที่ที่ประชุมสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา มีมติประกาศในปี พ.ศ. ๒๕๔๔-๒๕๕๗ เป็นทศวรรษแห่งการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Decade of Education for Sustainable Development: DESD) และได้เชิญชวนให้ประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติร่วมกันบูรณาการแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนเข้ากับระบบการศึกษาของชาติ ตลอดจนจัดทำแผนปฏิบัติการทศวรรษแห่งการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับนานาชาติโดยมีเป้าหมายหลักคือ เพื่อสร้างเครือข่ายการศึกษาและการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อเสริมสร้างคุณภาพการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เปิดโอกาสให้ประเทศต่างๆ มีส่วนร่วมในการปฏิรูปหรือจัดระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยใช้การเรียนรู้ทุกรูปแบบ และการสร้างจิตสำนึกของสาธารณชน ตลอดจนส่งเสริมค่านิยมที่เหมาะสม (สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย, ๒๕๕๐: ออนไลน์) การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) จึงเกิดขึ้นจากการที่การพัฒนาของโลกได้ทำให้ผู้คนประสบปัญหาสังคมและจิตใจมาตามลำดับ จนกระทั่งมาเจอปัญหาสภาพแวดล้อมเข้าจึงทนกันไม่ไหวแล้ว ก็เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนขึ้น

ยูเนสโก (UNESCO, 2006) ได้นำเสนอแนวคิดที่สำคัญสำหรับทศวรรษสหประชาชาติว่า

ด้วยการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ๓ แนวคิดคือ

๑) การเปลี่ยนแปลงสู่คุณภาพชีวิตที่ดีกว่า เริ่มต้นด้วย “การศึกษา”

๒) การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งมิใช่เป็นเพียงทางเลือก

๓) การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นภารกิจของทุกคน

สภาพวิกฤตทางสังคมที่ต้องการการพัฒนาอย่างยั่งยืนและคุณภาพของผู้เรียนที่ต้องการให้เกิดขึ้นในยุคที่สองของการปฏิรูปการศึกษานั้น นับเป็นภาระของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาของประเทศที่ต้องจัดการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการขับเคลื่อนภาระงานในหน้าที่และหนึ่งในการกิจหลักคือการบริหารวิชาการ ซึ่ง อุทัย บุญประเสริฐ (๒๕๔๐) กล่าวไว้ว่างานบริหารวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัดเมื่องานบริหารวิชาการประสบผลสำเร็จ

แม้ว่าการศึกษาในปัจจุบันจะสามารถพัฒนาคนให้มีปัญญามากขึ้น มีความรู้มากขึ้น มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ มีความคิดวิเคราะห์ และสามารถในการเรียนรู้ แต่ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาโลกได้โดยอัตโนมัติ จึงมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงการศึกษาให้มีพลังในการเสริมสร้างความตระหนัก วิสัยทัศน์และเทคนิควิธีการในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ค่านิยม รวมทั้งวิถีชีวิตที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์, ๒๕๕๓: ๘๒) ดังนั้นกระบวนการการพัฒนาคนให้เป็นคนที่มีคุณภาพ เป็นผลผลิตของการ

ศึกษาที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืนให้เกิดขึ้นได้ในสังคมจึงมีความจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษา ให้สนองตอบต่อความต้องการดังกล่าว ด้วยเห็นว่าการศึกษาก็คือเป็นต้นธารของการพัฒนาคนให้เป็นผู้มีคุณภาพตามคุณลักษณะที่สังคมยุคใหม่ต้องการ

คำถามการวิจัย

๑) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นอย่างไร

๒) กลยุทธ์การบริหารวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์

๑) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน

๒) เพื่อศึกษากลยุทธ์การบริหารวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน

ขอบเขตการวิจัย

๑) ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าวิจัยมุ่งศึกษาการบริหารวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยยึดกรอบแนวคิดการบริหารวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ ประกอบด้วย (๑) การพัฒนาหลักสูตร (๒) การจัดการเรียนการสอน (๓) การวัดผลประเมินผล (๔) การวิจัย

เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

๒) ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๔

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนใช้การวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน และเพื่อศึกษากลยุทธ์การบริหารวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑. กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

๑.๑) โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน ๒๗ โรงเรียน
๑.๒) โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน ๒๗๔ โรงเรียน และ ๑.๓) โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (ขยายโอกาสทางการศึกษา) จำนวน ๙๕ โรงเรียน การกำหนดจำนวนโรงเรียนตามสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัดที่เป็นศูนย์ปฏิบัติการของกลุ่มจังหวัด ครบทั้ง ๑๔ กลุ่มจังหวัด และกรุงเทพมหานคร รวมเป็น ๑๙ กลุ่มจังหวัด ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น ๓๙๖ โรงเรียน

๒) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๒.๑ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ เพื่อสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ตามกรอบแนวคิดการบริหารวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและ

แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่มีค่าพิสัยความเที่ยงเท่ากับ ๐.๙๖๙๒

๒.๒ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อสัมภาษณ์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน แบบสัมภาษณ์นี้ผู้วิจัยนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ตลอดจนความครบถ้วนสมบูรณ์และความครอบคลุมของคำถามที่มุ่งสัมภาษณ์ และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงข้อคำถามและคำแนะนำก่อนนำไปใช้จริง

๒.๓ แบบตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์เพื่อสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิถึงความเหมาะสมของกลยุทธ์การบริหารวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน (ฉบับร่าง ๑) แบบตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์นี้ผู้วิจัยนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ตลอดจนความครบถ้วนสมบูรณ์ของคำถามที่มุ่งสอบถาม และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำก่อนนำไปใช้จริง

๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินการดังนี้

๓.๑ ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตดำเนินการวิจัย และนำส่งไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๒ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีหนังสือแจ้งสถานศึกษาเรื่องขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลการวิจัย

๓.๓ ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม พร้อมส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์และส่วนหนึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยเดินทางไปส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง และใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามเป็นเวลา ๑ สัปดาห์ สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บด้วยตนเอง ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้ประสานขอความร่วมมือกับโรงเรียนแต่ละแห่งส่งแบบสอบถามกลับทางไปรษณีย์ ซึ่งผู้วิจัยได้แนบซองติดดวงตราไปรษณียากร เพื่อส่งแบบสอบถามกลับคืนมายังผู้วิจัย โดยให้เวลาจนสิ้นภาคการศึกษาที่ ๑ เป็นเวลา ๗ สัปดาห์ ได้แบบสอบถามกลับคืนมาจากโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑,๒๔๖ ฉบับ คิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ ๘๑.๑๙

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบค่าที ที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๑

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงในตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความสำคัญของการบริหารวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน

การบริหารวิชาการ	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์	(PNI _{Modified})	ลำดับความสำคัญ
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย		
๑. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	๓.๐๗	๔.๑๖	0.34	๑
๒. การวัดผลประเมินผล	๓.๔๒	๔.๓๓	0.27	๒
๓. การจัดการเรียนการสอน	๓.๖๔	๔.๔๔	0.22	๓
๔. การพัฒนาหลักสูตร	๓.๗๖	๔.๕๑	0.21	๔
รวม	๓.๔๗	๔.๓๖	0.25	

ผลการวิจัย

๑. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่าค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน เรียงตามลำดับความสำคัญจากผู้ให้ข้อมูลทั้ง ๓ กลุ่มเป็นดังนี้ ๑) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ๒) การวัดผลประเมินผล ๓) การจัดการเรียนการสอน และ ๔) การพัฒนาหลักสูตร

๒. กลยุทธ์การบริหารวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน

กลยุทธ์การบริหารวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วยกลยุทธ์หลัก ๔ กลยุทธ์ ดังนี้ ๑) กลยุทธ์พลิกโฉมการวิจัยเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ๒) กลยุทธ์วัดผลประเมินผลการพัฒนาที่ยั่งยืน ๓) กลยุทธ์ปรับการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และ ๔) กลยุทธ์เปลี่ยนกระบวนทัศน์หลักสูตรเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

กลยุทธ์หลักแต่ละกลยุทธ์ มีกลยุทธ์รอง ดังนี้

๑. กลยุทธ์พลิกโฉมการวิจัยเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มี ๓ กลยุทธ์รอง ได้แก่

๑.๑ กลยุทธ์ระดมทุนสนับสนุนวิจัยของครูและนักเรียนเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน

๑.๒ กลยุทธ์จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้การวิจัยของครูและนักเรียน

๑.๓ กลยุทธ์เสริมสร้างเครือข่ายความเข้มแข็งของการวิจัยเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๒. กลยุทธ์วัดผลประเมินผลการพัฒนาที่ยั่งยืน มี ๒ กลยุทธ์รอง ได้แก่

๒.๑ กลยุทธ์วิจัยและพัฒนาการวัดผลประเมินผลด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน

๒.๒ กลยุทธ์วัดผลประเมินผลงานโดยใช้ตัวบ่งชี้วัดผลงานด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน

๓. กลยุทธ์ปรับการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนมี ๓ กลยุทธ์รอง ได้แก่

๓.๑ กลยุทธ์ปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการพัฒนาที่ยั่งยืนของผู้เรียน

๓.๒ กลยุทธ์วิเคราะห์เจาะลึกข้อมูลสารสนเทศที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๓.๓ กลยุทธ์แสวงหาความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมในการพัฒนาพฤติกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๔. กลยุทธ์เปลี่ยนกระบวนทัศน์หลักสูตรเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มี ๓ กลยุทธ์รอง ได้แก่

๔.๑ กลยุทธ์วิจัยและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชน

๔.๒ กลยุทธ์พัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

๔.๓ กลยุทธ์กระชับความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายโรงเรียนและชุมชนในการระดมทรัพยากรเพื่อการปรับปรุงหลักสูตร

อภิปรายผลการวิจัย

๑. สถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีการบริหารวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรทั้งสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์สอดคล้องกันคือ เป็นลำดับที่ ๑ แสดงให้เห็นว่าการบริหารการวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนให้ความสำคัญด้านการพัฒนาหลักสูตรมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสิ่งที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารงานของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีความจำเป็นต้องกำหนดหลักสูตรเป็นอันดับแรกเพื่อเป็นเข็มทิศเป็นแนวทางให้โรงเรียนได้ปฏิบัติด้วยการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการปฏิบัติที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนมีทักษะและการ

ปฏิบัติที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนมีทักษะและการปฏิบัติที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน และมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนมีความตระหนักในวิกฤตของการพัฒนา อันถือเป็นแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวคิดของ OLSP Ontario Learning for Sustainability Partnership (OLSP)

ส่วนการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการจัดการเรียนการสอนนั้น จากผลการสอบถามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้ง ๓ กลุ่ม พบว่ามีความสำคัญเป็นลำดับที่ ๒ ทั้งสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากสถานศึกษาชั้นพื้นฐานต้องดำเนินการจัดการเรียนการสอนเพื่อสนองตอบหลักสูตรแกนกลางของประเทศและยังเปิดโอกาสให้สถานศึกษาสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนได้เองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรคือให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ สำหรับการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการวัดผลประเมินผลนั้นจากการสอบถามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้ง ๓ กลุ่ม พบว่ามีความสำคัญเป็นลำดับที่ ๓ ผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า นอกจากสถานศึกษาจะต้องกำหนดหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศแล้ว สถานศึกษายังต้องมีการวัดผลประเมินผลการดำเนินการดังกล่าวเพื่อเป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของการจัดการศึกษาไว้ด้วย เพื่อเป็นการเตรียมรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาจากผลกระทบของสถานการณ์ในอนาคตที่อาจเกิดขึ้น นอกจากนี้การบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมการ

พัฒนาที่ยั่งยืนด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษานั้นจากการสอบถามความคิดเห็นของ ผู้ให้ข้อมูลทั้ง ๓ กลุ่ม พบว่ามีความสำคัญเป็น ลำดับที่ ๔ แสดงให้เห็นว่าการวิจัยเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษาเป็นทักษะที่จำเป็นที่สถานศึกษา ขั้นพื้นฐานต้องปฏิบัติและถือเป็นภาระงาน

๒. กลยุทธ์การบริหารวิชาการของสถาน ศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน มีประเด็นที่จะอภิปรายดังนี้

๑. กลยุทธ์พลิกโฉมการวิจัยเพื่อการพัฒนา ที่ยั่งยืน มี ๓ กลยุทธ์รอง มีกลยุทธ์รองสำคัญ และโดดเด่นคือกลยุทธ์เสริมสร้างเครือข่ายความ เข้มแข็งของการวิจัยเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะการ มีเครือข่ายทางด้านการวิจัยจะเป็นการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ที่กว้างขวางในวงวิชาการเพื่อเป็นการ เตรียมพร้อมนักวิจัยและเป็นการประสานความ ร่วมมือระหว่างเครือข่ายให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

๒. กลยุทธ์วัดผลประเมินผลการพัฒนาที่ ยั่งยืน มีกลยุทธ์รองที่สำคัญและโดดเด่นคือกลยุทธ์ วิจัยและพัฒนาการวัดผลประเมินผลด้านการ พัฒนาที่ยั่งยืน เพราะการดำเนินการจัดการเรียน การสอนใดๆ จำเป็นต้องมีพัฒนาการวัดผล ประเมินผลเพื่อเป็นการตรวจสอบความสำเร็จของ การปฏิบัติงานนั้นๆ และยังเป็นข้อมูลในการนำผล การวัดผลประเมินผลเพื่อการวางแผนการดำเนิน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในอนาคตได้อีก

๓. กลยุทธ์ปรับการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีกลยุทธ์รองที่สำคัญและโดดเด่น คือกลยุทธ์วิเคราะห์เจาะลึกข้อมูลสารสนเทศที่ สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนา ที่ยั่งยืน เพราะการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบ สอนองสภาพสังคมในปัจจุบันครูผู้สอนต้องมีการ

วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาเป็นสารสนเทศในการ จัดการเรียนการสอน ความหลากหลายและความ ใหม่และทันต่อเหตุการณ์ของข้อมูลจะสามารถ สร้างความสนใจให้แก่ผู้เรียนได้อย่างดีทั้งนี้ครู ผู้สอนต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูล นั้นมาใช้ในการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔. กลยุทธ์เปลี่ยนกระบวนทัศน์หลักสูตร เนื่องจากหลักสูตรเป็นเสมือนเข็มทิศที่จะชี้ทิศทางการจัดการศึกษาให้เป็นในทิศทางที่ต้องการ หาก สถานศึกษาสามารถปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ การพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมได้แล้วก็จะเป็น แนวทางแห่งความสำเร็จแรกที่จะนำไปสู่การเป็น สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ซึ่ง กลยุทธ์หลักนี้มีกลยุทธ์รองที่สำคัญคือกลยุทธ์วิจัย และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ ยั่งยืนของชุมชน

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

๑. ควรส่งเสริมให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมี การพัฒนาการวิจัยเพื่อประเมินความสำเร็จของ หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริม ความตระหนักในวิกฤตของการพัฒนา

๒. ควรส่งเสริมให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการพัฒนาการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรและ การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนา เศรษฐกิจที่ยั่งยืน

๓. ควรส่งเสริมให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมี การวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียน การสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน

๔. ควรส่งเสริมให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมี การวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียน การสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

๑. ควรทำวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาการวิจัยเพื่อประเมินความสำเร็จของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความตระหนักในวิกฤตของการพัฒนาที่ยั่งยืน

๒. ควรทำวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน

๓. ควรทำวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน

๔. ควรทำวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริม

การพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

๕. ควรทำวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาแบบการวิจัยเพื่อประเมินความสำเร็จของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนของสถานศึกษาสังกัดหน่วยงานอื่น เช่น โรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัย และสถานศึกษาเอกชน

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษากลยุทธ์ซึ่งกำหนดขอบเขตการศึกษาเฉพาะสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสภาพและบริบทที่คล้ายคลึงกันทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรม ภูมิประเทศ จึงควรมีการวิจัยในสถานศึกษาสังกัดอื่น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (๒๕๕๒). *การวางแผนกลยุทธ์เป็นทีม*. เอกสารประกอบการอบรมการวางแผนกลยุทธ์.

พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (๒๕๕๓). *การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน : พื้นฐานการศึกษาด้านเศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อม*. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : ไทยสัมพันธ์.

ศึกษาธิการ. กระทรวง. *กฎกระทรวงศึกษาธิการ*. (๒๕๕๐). สืบค้นวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๓, จาก <http://kormor.obec.go.th/kod/kod074.pdf>.

สิ่งแวดล้อมไทย, สถาบัน. (๒๕๕๐). *คิด มอง คาดการณ์เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทไทย*. สืบค้นวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๒, จาก http://www.unesco.org/education/efa/ed_for_all/background/jomtien_declaration.shtml.

อุทัย บุญประเสริฐ. (๒๕๕๐). *หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์เอส ดี เพรส.

ภาษาอังกฤษ

Ontario Learning for Sustainability Partnership (OLSP). (1996). *Learning for Sustainability : Essential Outcomes and Classroom Learning Strategies*. Toronto: OLSP.

UNESCO. (2006). UN Decade of Education for Sustainable Development 2005-2014 Asia-Pacific Region. Retrived 2007, October 3, from [http // www.unesco.org/education/desd\(ED- 2006/WS/52\)](http://www.unesco.org/education/desd(ED-2006/WS/52)).

UNESCO. (1997). *Education for a Sustainable Future: A Transdisciplinary Vision for Concerned Action*. Thessaloniki: UNESO & The Government o Greece.

ผู้เขียน

ดร. ยุกา เวียงมมล อัดโดดดร โรงเรียนพัฒนราษฎร์บำรุง ถนนบำรุงนครเข ตำบลกมลาไสย
อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

ศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย
การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมายเหตุ: งานวิจัยนี้ได้รับสนับสนุนทุนการวิจัยจาก ทุน ๙๐ ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช